FINS QUASI DESHABITAT, MAI SERÀ UN POBLE PERDUT

Jaume Oliveras

Escriptor

Tor, la muntanya encisadora

La Pili, amb la seva neboda Alba, manté el foc de la casa de menjars, en un racó amagat del Pirineu. Elles paren taula i et donen conversa, segures que són protagonistes en la crònica de la vall, on els Vidal tingueren el seu paper. Al menjador, sota la mirada d'unes fotografies familiars, tot condueix al record de la Sisqueta, la dona que veia tot el que passava al poble, abocada als vidres de la finestra. Per allà desfilaven els llenyataires i els contrabandistes, les tretze famílies del poble i les patrulles de la Guàrdia Civil. I la Pili, la filla continuadora del negoci dels fogons, en sap un munt d'històries, i intueix el que vol i el que pot explicar, administrant la conversa segons conveniència. No en va, el poble té molta història; i molta més d'amagada que no pas la coneguda.

N. VAN DEN BERG

LA VALL DE TOR TÉ UN ENCANT especial, que t'atrapa, sàpigues o no la crònica que li atorgà el sobrenom de "muntanya maleïda". L'esclat de la primavera és un bon temps per anar-hi, amb el Monteixo i el Centfonts encara enfarinats i algunes capes de gel a la pista forestal que apunta al port de Cabús i a terres andorranes. En temps de desglaç, la Noguera de Tor baixa amb juvenil vigor, quan recull les aigües d'uns quants barrancs juganers. Les tretze cases de Tor emergeixen, esparses, defensant el dret al títol de poble situat a més altitud de Catalunya, amb l'església de Sant Pere indicant el camí de la Rabassa; el pla de Llumaneres és a prop i des d'allà, el port de Cabús i Pal, a l'altra cantó de la frontera. Andorra és massa a prop per no caure en les temptacions dels negocis de tota mena.

HE ESTAT A TOR, TOT RECORDANT la feina feta fa uns deu anys per Carles Porta, vessada en un documental que encara avui manté el rècord del *30 minuts* més vist de la televisió catalana. A més, *Tor; tretze cases i tres morts* (La Campana) ha estat un gran èxit editorials i el millor western del país, relatant fets ben reals. Anys després, es segueix respirant la flaire d'aquella història irresolta, de qui la gent de Vallferrera té les pròpies teories, però de les quals calla els capítols més personals i, és clar, el gran misteri del final de l'entrellat.

QUAN ES CONSTITUÍ EL MUNICIPI DE Tor, el 1812, segons els decrets emanats de la Constitució de Cadis, la vall era molt rica i tenia una reconeguda fama ramadera –"Tor, un cel de bèsties i un infern de persones", es deia– i a l'aplicar-se el primer Codi Civil (1889) les tretze famílies del lloc decidiren crear la "Sociedad de Condueños" que els donava la propietat compartida de la muntanya, amb la condició de "mantenir-hi casa oberta i foc encès durant tot l'any", un afegitó que fou causa dels conflictes posteriors, quan un enfrontament entre maquis i Guàrdia Civil, el 1944, es saldà amb quatre cases cremades i alguns veïns abandonaren el poble. Tot es complicà amb foscos relats de contrabandistes, d'objectes i de persones, i pugnes pels arrendaments de boscos i pastures. Gent vinguda d'altres contrades lluïa armament sota les aixelles i els dos cacics locals generaren la batalla que es saldà amb la mort de dos guardaespatlles (1980). El punt més àlgid fou quinze anys després, amb l'assassinat de Sansa, un dels dos grans amos, i la impossibilitat de trobar-ne els culpables. Tor escrivia la seva crònica negra.

La vall de Tor té un encant especial, que t'atrapa, sàpigues o no la crònica que li atorgà el sobrenom de "muntanya maleïda"

AQUESTS DIES, TOR ES PRESENTAVA amb l'esplendor d'una generosa primavera i l'atractiu d'un enigmàtic relat encaixat al cul-de-sac del país. Fins quasi deshabitat, mai no serà un poble perdut ni una història que es pugui perdre.

De set en set

Josep Maria Casasús

Xarxes vives

El govern espanyol vol estroncar la lliure circulació de missatges per les xarxes socials. Proposa aplicar a Twitter normes com les que regulen, en teoria, altres mitjans. Televisions, ràdios i periòdics vulneren sovint principis ètics i legals. L'amenaça d'intervenció del poder no desanima els qui fan un ús pervers de la llibertat. Els transgressors són agosarats. L'objectiu polític ha d'ésser un altre: cal esperonar la gent responsable a participar en els debats constructius entaulats en el món digital. Hi ha equips de recerca capdavanters en aquesta matèria que proven la capacitat dels nous mitjans com a motors de progrés i del canvi social emancipador i solidari. És el cas del Grup de Recerca en Comunicació Social i Institucional de la Universitat de Girona. Dues persones que en formen part, Lluís Costa i Mònica Puntí, han coordinat un llibre que m'han convidat a presentar el 26 de maig a la Sala Miquel Diumé de l'ajuntament gironí. L'obra inclou treballs d'una vintena de persones compromeses amb una docència i recerca renovadores en el camp de la comunicació. És gent optimista i innovadora. Neden a contracorrent en el riu de la indiferència. Confien en la tesi que el seu cap de fila, el professor Lluís Costa, formula en el text introductori: per accelerar el desenvolupament social cal aplicar noves formes i mètodes de comunicació. Les xarxes de comunicació són els missatgers, però no el missatge –remarca ell, contradient el McLuhan precursor de l'esclat neoliberal que ha esdevingut dominant. El doctor Costa neda a contracorrent també en el mar de les idees. Té un coratge admirable. Abraça la causa del pensament crític a partir de la màxima marxista que empeny a no conformar-se a interpretar el món, sinó que ens exhorta a transformar-lo. La comunicació pública és una eina potent per forjar canvis. Costa, que també és historiador, ens recorda que la premsa fou un revulsiu a l'Europa del segle XVII. En un altre llibre que acaba de publicar, titulat *Cuba i el catalanisme*, demostra que el periodisme és determinant en processos d'alliberament nacional.

EN SÍSIF

Jordi Soler